

Erdők a Közjóért Szakosztályülés

Közjóléti Szakosztály a végeken

Szombathely és környéke azon térségek közé tartozik, amelyet előszeretettel választanak szakosztályülések helyszínéül. Gondolom ehhez nemcsak a táj változatos gazdagsága, hanem a Szombathelyi Erdészeti Rt. munkatársainak szíves vendéglátása is hozzájárul. Így volt ez az elmúlt év őszén is, amikor a Közjóléti szakosztály látogatott a nyugati végekre. *Petbő József* vezérigazgató üdvözölte a vendégeket, majd rögtön Kőszegre hajtott a társaság. A Chernelkertbe. A híres ornitológus emlékházánál a sebesült madármenhellyel is megismerkedhettünk.

A cáki pincesor, Írottkő, a veleimi Szt. Vid kápolna, a Stájer-házak, Hétforrás volt a feszített nap látnivalója.

Írottkő (Geschriebenstein)

Az Írottkő kitüntetett helyen szerepel a kőszegi-helységbeli turisztikai célpontok között. A hely nemcsak a hegyesség, hanem a Dunántúl, illetve Burgenland legmagasabb pontja. A hegytetőn 1913-ban épült kilátó egyszerre két ország területén fekszik. Mind Magyarországon, mind Ausztria irányából látogatható.

Velem (Velemba)

A község és környéke lakott volt már az újkőkortól. Legjelentősebb lelőhelye a tárgyi emlékeknek a község feletti 582 méter magas Szent Vid-hegy. Itt egy – az i.e. 13–11. század idején kialakult – őskori erődített telep maradványait tárták fel, amely a he-

gyek alján futó kereskedelmi utat felügyelte. A közelben talált réznek és antimonnak köszönhetően kiemelkedő jelentőségű fémfeldolgozó és fémműves telep alakult ki az erődítmény aljában, ahol nemcsak bronz, hanem arany tárgyakat is készítettek. A kemencéket és műhelyeket a múlt század végén báró Miske Kálmán kezdte feltárni. Leletek tömegét találta, amelyeknek többsége ma Szombathelyen található. Az 1929-ig tartó ásások egyik legnevezetesebb eredménye az utolsó évben talált arany diadém volt, amelynek kora, típusa alapján az i.e. 11–9. századra tehető.

A Szent Vid kápolna

Szent Vid-templom, ekkor Szent Vid szobra a Fájdalmas Szűzanya mellékol-tár fölé került.

A szentély trapéz záródású, a hajónál keskenyebb. A torony háromszintes, tetőjére tagozott, nyolcszögű alakú sisak került. A kisebb harangot 1688-ban öntötte Matthias Glaser Bécsben, a nagyobbat 1926-ban készítették. A hajó boltozott, de a szentély síkmennyezetes.

A barokk főoltár feletti képét 1890-ben Kőszegen készítették. Itt állnak még Szent Rókus és Szent Vendel szobrai. A legrégebbi képet, Mária mennybenmenetelét, a lékai hívek ajándékozták a templomnak 1700-ban. (Most a sekrestyében látható.) Szószéke copf stílusú.

A falu nevét először a rohonci vár részeként, egy birtokfelosztás kapcsán írták le Welyen alakban. Az 1400-as évektől története a rohonci uradalomhoz kapcsolódik.

A Stájer-bázak története

A XVIII. század végére kell visszatekintnünk. Az erdők tervszerűtlen használatára miatt a faállományok leromlottak, az erdőterületek rohamosan csökkentek. Az erdők védelme tehát elsőrendű feladattá vált.

Úgy kezdődött, hogy az 1790–91. évi rendi országgyűlés XXX. törvénycikke kimondta: Az erdők tulajdonjoga kizárólag a földesurakat illeti, s ezután a jobbágyok csak az ő tulajdonukkal és engedélyükkel "ERDŐLHETNEK".

A tulajdonjog maga is nagyhatalom, hát még ha a védelmét külön törvény írja elő. Volt is mit védeni. Hiába szűnt meg jogilag az eladásra történő tarvági lehetőség, a mostohán termő faluhátárok népe továbbra is rászorult erre.

A nagyobb és tapasztaltabb erdőbirtokosok már korábban is gondoskodtak erdeik védelméről. Így történt, hogy Kőszeg szabad királyi város 1770-ben építette a felsőerdőben erdészházait, kettőt 50 cm vastag falakkal. A helyi gyűjtött követ tataba agyaghabarcsba ágyazták. A tetőt és a földémet fából készítették, a helyi lucfenyvesekből kikerült anyagból. A házak elrendezése egysoros volt: szobakonyha-kamra. A két erdészház között harangláb állt. Harangszóval adtak jelt ugyanis, ha váratlanul megérkezett az "inspektor" vagy ha a hirtelen szállt ködben eltévedés fenyegette az erdőjárót. Aztán hoztak Stájerországból két erdészt, hiszen 1647-ig Kőszeg Stájer Ha-

A cáki pincesor

tárvár volt, ALIAS GÜNS, s polgárai maguk is németek voltak, és ettől lett a két ház neve Stájer-házak.

A Stájer-házi Múzeum kialakításának tervei 1995 februárjára készültek el. A múzeum megnyitására honfoglalásunk 1100. évfordulójára, a Vas megyei Erdészeti ünnepek keretében 1996. június 11-én került sor.

A vidék nyugalmát és háborítatlan vízellátását biztosította a Szent Vid-hegyen emelt római őrtorony. A környék a figyelmesebb szemlélőnek azonban korábbi időkről is vall. Ez a terület a bronzkortól a középkorig, több mint kétezer éven át lakott volt. Jól kivehető még ma is az egykori város teraszai, a hatalmas kút és a templom előtt a római őrtorony romjai is.

A századfordulón a helybéli lakosság által talált leletanyagtól felbuzdulva báró Miske Kálmán kezdett szakszerű ásatásba, és a feltárt leletek a hegyet Európa legjelentősebb régészeti lelőhelyei közé emelték. Megtalálták a késő bronzkori kohókat és bányavágatokat, a kelták városának emlékeit, római őrtornyot, pénzeket, ötödik századi torzított koponyás és népvándorláskori temetőket, és számos XV–XVI. századi lelet is előkerült.

A kápolna, híres búcsújáráhely, középkori alapokra épült, s 1859-ben szentelték fel.

Rövidesen a híres cáki pincékhez érünk, melyeket bárdolt gesztenyefából ácsoltak, sárral tapasztottak és zsúpszalmával fedtek. A pincék egykoron a hegyoldalban termett szőlő feldolgozására és a bor tárolására voltak hivatottak.

A filoxerajárvány idején azonban elvesztették jelentőségüket. A romos pincék közül idős gesztenyék tövébe gyűj-

tették össze a legszembeket. Mára az épületek magukban árválkodnak, hiszen az évszázados matuzsálemek a pusztító járvány miatt szinte az utolsó szálig elpusztultak.

Egy növényritkaság

A Hétforrás fölött

A Hétforrás története

Az 1350-es évektől fontos kereskedelmi útvonal volt: Muraszombat–Körmen-d–Szombathely–Kőszeg–Sopron–Bécsújhely.

Nagy Lajos király 1354. évi oklevele tartalmazza a leírást a Léka–Kőszeg–Rohonc közötti várútról és az útközben lévő Hétforrásról (Hét-kút vagy várkút megnevezéssel). A XVIII. században már Hétforrásnak nevezték (Siebenbrunnen), 1896-ban a millenniumi esztendőben a hét magyar vezérről kapta az elnevezést, és ekkor építették ki a forrást.

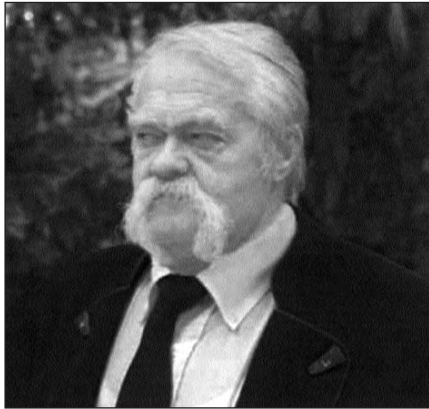
A forrás átépítése 1996-ban történt.

S ahogy ilyenkor lenni szokott, a házigazdák remek vacsorát szerveztek. A kiváló vadpörkölt – *Gregorich János* né alkotása – után a táj csemegéjét ropogtathattuk. A helyszínen rakott tűz parázsánál pirultak a gesztenyeszemek. Jeliben az év bármely szakában visszakaphatja a szakmába vetett hitét az arrajáró. Gróf Ambrózy Migazzi István alapította kert ma is jó kezekben van. A vasvári ősbükkös is tanulságos látvány. Oly közel a városhoz és oly eldugott helyen van, hogy érdemes felvilágosítást kérni a helybéliektől, ha arra járunk.

Végül is a Szakosztály külön köszönetet mondhat a vendéglátóknak. Név szerint *Csapó Györgynek*, az igazgatóság erdőművelési műszaki vezetőjének, *Kronecker József* erdőészeti igazgatójának, továbbá *Rauch Józsefnek*, *Boropaticz István* pagonyvezető főerdésznek, *Hujber Tibor* növényvédelmi szaktechnikusnak, *Kelemen Imre* ker. vez. vadásznak, *Galambos István* erd. műv. oszt. vezetőnek, *Laki István* gép. műsz. vezetőnek, *Molnár Péter* pagonyvezető főerdésznek és *Németh Imrénének*, a Jeli-arborétum vezetőjének.

Pápai Gábor

Putnai József

Született Szegeden 1940. szeptember hó 26-án értelmiségi családban. Édesanyja tisztviselő, édesapja az 1945-től 1947-ig tartó orosz hadifogság után a HM Műszaki Parancsnokságán dolgozott, alezredesként vonult nyugállományba.

Általános iskolai tanulmányai végzetével (Budakeszi) a Szegedi Erdészeti Technikumba nyert felvételt, ahol a technikus oklevelet 1959-ben szerezte meg. Szakmai pályafutását a Budapesti Állami Erdőgazdaság Budakeszi Erdészeti Kézvárosi Igazgatóságánál kezdte 1959. július hó 27-én. A kellő szakmai gyakorlat megszerzését követően a cég jogutódjánál – a Gödöllői Állami Erdőgazdaságnál több szakterületen szerzett ismereteket – munkaügyi előadó a Gazdaság központjában, majd a Budapesti Erdészeti Kézvárosi Igazgatóságánál erdőművelési műszaki vezető, 1963-tól a Ráckevei Erdészeti Kézvárosi Igazgatóságánál fahasználati, fagyártmány-termelési műszaki vezető 1969. február 28-ig.

Fiatal korában a sportos életmód jellemezte – súlyemelésben ifjúsági dél-magyarországi bajnok, cselgáncsban ifjúsági vidéki bajnok –, országos bajnokság II. helyezett, sorkatonai szolgálata alatt a Honvád SE színeiben hadsergebajnok. Később beosztásai és sokasodó szakmai feladatai miatt az aktív sportolással felhagyott.

1969. március hó 1-jével áthelyezéssel került a Honvédelmi Minisztérium Erdészeti Főosztálya Lovasberényi Erdészeti Kézvárosi Igazgatóságára (1993-tól erdőművelési igazgató). Megszerzett gyakorlati tapasztalatait itt tudta igazán hasznosítani, mivel ez az erdészet meglehetősen rossz talaj- és éghajlati adottságok mellett folytatott intenzív erdő- és vadgazdálkodást. A hagyományos erdőművelési irányítási feladatok mellett sikerrel látta el az erdészet növénytermelési, juhászati, halászati ágazata vezetését, nemkülönböztetve a drótfonó- és fagyártmány-termelő üzemek működtetését.

Pályafutása alatt a gazdálkodás ne-

héz körülményeiből adódóan szakmai kudarcok is érték, de a sikerek jellemezték. Életútját a kollégák és felettesek szakmai és emberi megbecsülése kísérte, melynek tanúságaként számos elismerésben részesült (többszörös kiváló dolgozó, Haza Szolgálatáért érdemérem ezüst és arany fokozata).

A Lovasberényi Erdészeti Kézvárosi Igazgatóságánál – ahol több, mint 31 éven át végezte áldozatos tevékenységét – az erdő és a vad feltétel nélküli imádata jellemezte. Nevéhez fűződik a sarj eredetű állományok átalakítása, a nagy vadlétszámból adódó vadkárok visszaszorítása, az erdőújításokban fellépő károkozók elleni küzdelem, a vadászati struktúra átalakítása.

Putnai József kollégánk és barátunk élete az erdő volt, amelytől még a halál sem tudja elválasztani. Emléked szívünkben őrizzük, de őrzik a Lovasberényi erdő fái is az örökkévalóságig.

Temesvári László

Kedves Laci Bátyám! Tisztelt Gyászoló!

A fájdalom, a hiányérzet hozott össze bennünket.

Búcsúznunk kell!

Korosztályod, az utánad következő nemzedék, az erdész-kollégák nevében búcsúzom Tőled.

Temesváry László okleveles erdőmérnök, erdőőfelügyelő 1931. november 9-én született Szekszárdon. Elemi és gimnáziumi tanulmányait is itt végezte, szülővárosában. 1950-ben érettségizett a Garay János Gimnáziumban. 1954-ben Sopronban erdőmérnöki diplomát szerzett.

1955. január 1-jétől a Tolna megyei Állami Erdőgazdaság Nagyszékelyi Erdészeti Kézvárosi Igazgatóságánál dolgozott, kezdetben: erdőművelési szakelőadó, ill. műszaki vezető, 1962-től mint erdőművelési vezető.

Szakmai életútja 1966-ban nagyot

változott, szeretett dunántúli dombjait, "szülőföldjét" elhagyva, a Duna-Tisza közti homokhátra, Kiskunhalasra költözött.

Itt az erdészek kemény harcot folytattak a futóhomok megkötéséért, a hatalmas erdőtelepítési program megvalósításával. Megkísérelték kiengesztelni a természetet az évszázadokon keresztül elkövetett tájrombolásért.

Minden szorgalmas, kitaró szakemberre szükség volt.

Laci bácsi élete itt kiteljesedett, új értelmet kapott.

1966–68 között a Kiskunhalasi Erdészeti erdőművelési műszaki vezetője, majd 1991-ig – nyugállományba vonulásáig – erdőfelügyelő, főfelügyelő a MÉM Szegedi Állami Erdőrendezőségén, majd az 1979. évi átszervezés után a Kecskeméti Erdőfelügyelőségén.

Pontos, megbízható munkájáról leendő kollégák keringtek.

Csendes, zárkózott egyénisége mellett is megbízható kolléga, jó "csapatmunkás" volt.

Laci bátyám, a közreműködéssel létrehozott több ezer hektár erdő ma sok családnak ad megélhetést és a homokháton élő embereknek jobb életminőséget.

Értelmes életet éltél!

Búcsúznunk Tőled, szülőfölded visszafogad.

Isten Veled, nyugodj békében!

Göbölös Antal

Farkas Imre (1922–2000)

Farkas Imre (1922–2000) erdőmérnök, tanár, újságíró 78. életévében gépkocsibaleset következtében Sopronban tragikus hirtelenséggel elhunyt.

Erdőmérnök tanárként a soproni Erdészeti Technikum levelező oktatását szervezte és irányította 1952–1969-ig. Ezt követően 1970-től a Kisalföld című újság alkalmazásában mint újságíró, később mint a szerkesztőség vezetője munkálkodott. Ez idő alatt számos cikke jelent meg a soproni erdőkről, erdészetről. Munkáiban nem csak írói tehetsége, de elmélyült erdő iránti elkötelezettsége is tükröződött. Utolsó kitüntetését, Sopron város 2000. évi jubileumi emlékérmét még személyesen vette át.

2000. október hó 24-én nagy részvét mellett kísértük utolsó útjára a soproni Szt. Mihály temetőben, ahol számos erdész és erdőmérnök tanár kíséretében helyeztük el az iskola és baráti körének koszorúját. Emlékét megőrizzük, nyugodjon békében!

Németh Ferenc